

**გურამ თავართქილაძის სახელობის
თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტის
სამეცნიერო შრომათა კრებული**

№9

გამოდის 2011 წლიდან

**გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2019**

სარედაქციო საბჭო

მთავარი რედაქტორი - გიორგი მათიაშვილი,
რექტორი, პროფესორი

მთავარი რედაქტორის მოადგილე - მაია უკლება,
პროფესორი.

საბჭოს წევრები:

გელა ალადაშვილი, პროფესორი;

ნონა ახალაშვილი, პროფესორი;

ჩერეკ ბუსტრა, გოთენის საპატიო დოქტორი
(ნიდერლანდები);

ინგა დიაკონიძე, პროფესორი;

ვალერი ვაშაკიძე, პროფესორი;

მარინა ვეკუა, პროფესორი;

ამირან თავართქილაძე, პროფესორი;

სერგეი იაკუბოვსკი, პროფესორი (უკრაინა);

გივი ლობჯანიძე, პროფესორი;

ამიდ ნიზჰადი, პროფესორი (აშშ);

რაინჰარდ პაულინგი, პროფესორი (გერმანია);

თალიკო ჯვანია, პროფესორი;

იორნ ვან რიი, პროფესორი, ინჰოლანდის
უნივერსიტეტი, (ნიდერლანდები);

ჟილ რუე, პროფესორი (საფრანგეთი);

შენგელი ფიცხელაური, პროფესორი;

რომან შენგელია, პროფესორი;

ლალი ჩაგელიშვილი-აგლაძე, პროფესორი;

ბარბარა ჰინესი, პროფესორი (აშშ);

ვაჟა ხუჭუა, პროფესორი.

EDITORIAL BOARD

Chief Editor – Giorgi Matiashvili, Rector,
Professor

Vice Chief Editor - Maia Ukleba,
Professor

Board members:

Gela Aladashvili, Professor;

Nona Akhalashvili, Professor;

Tjerk Busstra, Honorary Doctor of GTUNI (The
Netherlands);

Inga Diakonidze, Professor;

Valeri Vashakidze, Professor;

Marina Vekua, Professor;

Amiran Tavartkiladze, Professor;

Sergei Yakubovskiy, Professor (Ukraine);

Givi Lobzhanidze, Professor

Hameed Nezhad (USA);

Reinhard Pauling, Professor (Germany);

Taliko Zhvania, Professor;

Jorn van Rij, Professor, Inholland University (The
Netherlands);

Gilles Rouet, Professor (France);

Shengeli Pitskhelauri, Professor

Roman Shengelia, Professor;

Lali Chagelishvili-Agladze, Professor;

Barbara B. Hines, Professor (USA);

Vazha Khutchua, Professor.

ISSN 2587-4543

© შპს გურამ თავართქილაძის სახელობის თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტი, 2019

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2019

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიაშვილის ქ. №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30

E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

**SCIENTIFIC PROCEEDINGS OF GURAM
TAVARTKILADZE TBILISI TEACHING
UNIVERSITY VOLUME
№9**

Published since 2011

Publishing House **“UNIVERSAL”**

Tbilisi 2019

გურამ თავართქილაძის სახელობის თბილისის სასწავლო უნივერსიტეტის ყოველწლიურ, მრავალდარგობრივ სამეცნიერო შრომათა კრებულში წარმოდგენილი ნაშრომები ეძღვნება სამართლის, ეკონომიკის, სოციალურ და ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა აქტუალური საკითხების კვლევას.

გამოცემის მიზანია, ხელი შეუწყოს ქართველი და უცხოელი ავტორების, განსაკუთრებით, ახალგაზრდა სპეციალისტების, მეცნიერული ძიების გაღრმავებას, ორიგინალური კონცეფციების წარმოჩენას, აკადემიური კონტაქტების გაფართოებას და ერთობლივი სამეცნიერო – კვლევითი პროექტების შექმნას, საქართველოში საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გახორციელებული საქმიანობის შედეგად შემოთავაზებული დასკვნებისა და რეკომენდაციების გაშუქებას.

The papers presented in annual, multi-branch journal _Scientific Proceedings of Guram Tavartkiladze Tbilisi Teaching University_ cover the acute problems of economic, social, humanitarian and law sciences.

The purpose of the journal is to foster the scientific research carried out by Georgian and foreign authors, especially those conducted by young specialists; reveal and encourage original conceptions; broaden academic contacts and create joint scientific and research projects; highlight the conclusions and recommendations offered by international organizations, as a consequence of their work carried out in Georgia.

შ ი ნ ა ა რ ს ი
C O N T E N T S

ს ა მ ა რ თ ლ ი ს მ ე ც ნ ი ე რ ე ბ ე ბ ი
S C I E N C E S O F L A W

ვენედი ბენიძე – კონსტიტუციური ცვლილებები და საპროკურორო საქმიანობა..... 7
Venedi Benidze – Constitutional Amendments and the Role of a Prosecutor

ნინო ბოჭორიშვილი – მოსამართლეთა უვადოდ დანიშვნამდე სამი წლიანი გამოსაცდელი ვადით დანიშვნის პრობლემა და საქართველოს კონსტიტუციაში განხორციელებული ცვლილებები 12
Nino Bochorishvili – Problem of Judges’ Appointment with Three Year Experience and Changes made in the Georgian Constitution

გივი ლობჯანიძე – ბიზანტიური წყაროები ქართული სახელწიფოსა და სამართლის შესახებ 20
Givi Lobzhanidze – Byzantine Resources on Georgian State and Law

დავით ლობჯანიძე – სოციალურ-პოლიტიკური და სამართლებრივი ხედვის კონცეფცია 26
Davit Lobzhanidze – The Conception of Social, Political and Legal Vision

ედიშერ ფუტკარაძე – სასჯელის დანიშვნისა და აღსრულების ზოგიერთი აქტუალური საკითხი 30
Edisher Putkaradze – Some Actual issues of Penalty Imposition and its Execution

დავით სუხიტაშვილი – ვალდებულების შესრულების ვადების ზოგიერთი თავისებურება..... 37
Davit Sukhitashvili – Some Peculiarities of Timeframes for Fulfilling Obligations

ე კ ო ნ ო მ ი კ ი ს მ ე ც ნ ი ე რ ე ბ ე ბ ი
S C I E N C E O F E C O N O M I C S

დავით ვეკუა – საქართველოს სადაზღვევო ბაზარზე არსებული გამოწვევები და მათი დაძლევის გზები 37
Davit Vekua – Challenges existing at the Georgian insurance market and ways to address them.

სიმონ (ამირან) თავართქილაძე – საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პირველი საერთაშორისო ხელშეკრულება და მისი პოლიტიკურ ეკონომიკური ასპექტები..... 52
Simon (Amiran) Tavartkiladze – The First International Treaty of the Democratic Republic of Georgia and its Political-Economic Aspects

ნიკო კვარაცხელია – სკოლის ექსკურსიები თანამედროვე საგანმანათლებლო რეფორმის კონტექსტში..... 65
Niko Kvaratskhelia – School excursions in the context of modern education reform

ზურაბ ლაოშვილი, ანა ირემაშვილი, ლადო გრიგოლია – გეოინფორმაციული სისტემების თანამედროვე ტენდენციები 79
Zurab Laoshvili, Anna Iremashvili, Lado Grigolia – Modern Tendencies of GIS

ნინო მელითაური – ევროკავშირის ბაზარზე გრძელვადიანი ხელშეკრულებების არარსებობა და კეთილსინდისიერების („good faith“) პრინციპი ქართული ეკონომიკის რეალობაში..... 86
Nino Melitauri – Short-run contracts on European Union market and („good faith“) principle in the reality of Georgian economy

გიორგი სახოკია – ფინანსური კონტროლის მნიშვნელობა და ადგილი სახელმწიფო კონტროლის სისტემაში..... 92
Giorgi Sakhokia – The significance and place of financial control in the state control system

ს ო ც ი ლ უ რ ი დ ა ჰ უ მ ა ნ ი ტ ა რ უ ლ ი მ ე წ ნ ი ე რ ე ბ ე ბ ი
HUMANITY AND SOCIAL SCIENCES

ნონა ახალაშვილი, ანი კოპალიანი – პიროვნების პროფესია და დაცვითი მექანიზმის სტილი 103
Nona Akhalashvili, Ani Kopaliani – Personality Profession and Folding Mechanism Style

ნონა ახალაშვილი, ლიკა შენგელია – ანდროგინია – XXI საუკუნის ნაკლი თუ უპირატესობა 109
Nona Akhalashvili, Lika Shengelia – Androgyny – the disadvantage or advantage of the 21st century

მაკო გაგნიძე – აუტიზმის სპექტრის აშლილობა..... 115
Mako Gagnidze – Autism spectrum disorder

მარტა კლდიაშვილი, დავით ზურაბაშვილი, გიორგი ფარულავა – ბიოგენეტიკის მორფო-ფსიქოლოგიური პარამეტრის შესწავლა სხვადასხვა სახეობის სპორტსმენთა ჯგუფში 120
Marta Kldiashvili, Davit Zurabashvili, Giorgi Parulava – Study of some morpho-psychological parameters in different types of athletes

მარინა მენტეშაშვილი, თამარ მერაბიშვილი – რეკლამის კვლევისადმი სოციო-კულტურული მიდგომის საკითხი 124
Marina Menteshashvili, Tamar Merabishvili – The Issue of a Social-Cultural Approach to Advertising Research

ალექსანდრე რუსეცკი – ნეოლოგიური კონფლიქტი, როგორც აფხაზეთის კონფლიქტის კომპლექსური სისტემის კომპონენტი 127
Alexander Rusetski – Neological conflict as a component of complex system of Abkhazian conflict

თამარ ფანცულაია – ტოლერანტობა – დათმენა..... 133
Tamar Pantsulaia – Tolerance and Patience

ნინო ყუფარაძე – ჯანმრთელობა და ავადმყოფობა ქრისტიანულ ღირებულებით ორიენტაციებში 136
Nino Kuparadze – Christian Comprehensions About Health and Illness

ალექსანდრა რუსასკი

ნეოლოგიური კონფლიქტი, როგორც აფხაზეთის კონფლიქტის კომპლექსური სისტემის კომპონენტი

სტატია მომზადებულია შოთა რუსთაველის სახელობის მეცნიერების ფონდის დოქტორანტთა ხელშეწყობის პროგრამის ჩარჩოში (საგრანტო ხელშეკრულება №PHDF□18□1147). სადისერტაციო ნაშრომის თემა – „აფხაზეთის კონფლიქტის კომპლექსური სისტემის ინტერდისციპლინური შედარებითი ანალიზი ინოვაციური 4D-RAV-17 მეთოდით“.

შესავალი.

აფხაზეთის კონფლიქტის კომპლექსური სისტემის და შესაბამისი სამშვიდობო პროცესის კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ კონფლიქტის მოუგვარებლობის პრობლემა დაკავშირებულია ისეთ ფაქტორზე, როგორცაა კონფლიქტის კომპლექსური სისტემის დეფორმირებული აღქმა. კვლევამ დაადასტურა, რომ ეს დეფორმაცია გამოწვეულია საზოგადოებაში რედუქციონისტული აზროვნების დომინაციით, რომელიც იწვევს რთული (კომპლექსური) სისტემის დაყვანას ცალკეულ რეალურ ფრაგმენტამდე ან საერთოდ ახალ ფსევდო ფრაგმენტამდე. ჩატარებულმა კვლევებმა დაადასტურეს, რომ გარდა სპონტანური ფაქტორებისა, არსებობს მიზანმიმართული საინფორმაციო-ფსიქოლოგიური პოლიტიკა, რომლის შედეგადაც ინერგება აზროვნების ისეთი მოდელები, რაც ხელოვნურად აფერხებს ან ართულებს პრობლემების სწორი დიაგნოსტიკის და მათი მოგვარების პროცესს.

დესტრუქციული აზროვნების დომინაციისათვის გამოყენებულია „პარაზიტი“ ტერმინების ინტერვენცია კონფლიქტების აღწერის და ანალიზის ენის სტრუქტურაში. უპირველეს ყოვლისა, ამის მსხვერპლი ხდებიან მეცნიერები, ექსპერტები, ჟურნალისტები, დიპლომატები, პოლიტიკოსები და საბოლოო ჯამში მთელი საზოგადოება.

კვლევამ ასევე დაადგინა, რომ საქართველოში არც ერთი სახელმწიფო ორგანიზაცია ამ პრობლემაზე არ აცემს პასუხს. არ ტარდება ამ ტერმინების მონიტორინგი და ექსპერტიზა, არაა შეფასებული ის საფრთხეები, რაც ამ პრობლემას მოჰყვება და ეს პრობლემა არაა აღიარებული როგორც შესაძლო საფრთხე.

გამომდინარე ზემოთქმულიდან, ეს პრობლემა არ აისახება სათანადოთ „საფრთხეების დოკუმენტში“ და ეროვნული უშიშროების კონცეპციაშიც. უფრო მეტიც არც ერთ არსებულ დოკუმენტს არ გაუვლია პოლიტიკური ფსიქოლინგვისტური ექსპერტიზა. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ საქართველოში არსებული უშიშროების პოლიტიკა წლების განმავლობაში თვითონ ქმნიდა რისკებს, გამოწვევებს და საფრთხეებს. ამ მიმართულებით ჩატარებული კვლევების შედეგად ჩვენ შემოვიღეთ ტერმინი „ეკოლოგიურად სუფთა საინფორმაციო სივრცე“. [10]

დღეს სამეცნიერო ჯგუფებს შორის არ არსებობს ეფექტური კომუნიკაცია, არ არსებობს სახელმწიფო პოლიტიკა და არის მხოლოდ არაკოორდინირებული ცალკეული ინიციატივები. ამ მიზნით, კვლევითი პროექტის ჩარჩოში შეიქმნა პოლიტიკური ფსიქოლინგვისტიკის ლაბორატორიის დაარსების საპროექტო წინადადება. ინიციატივის თანახმად ამ ლაბორატორიაში უნდა განვერიანდნენ ექსპერტები სხვადასხვა ჯგუფებიდან და შექმნან ეფექტური ინტერდისციპლინური ქსელი, რომელიც შეძლებს ამ საფრთხეების დადგენას, კატეგორიზაციას, ფიქსაციას, რეაგირების მექანიზმების შემუშავებას და იმპლემენტაციას. პრობლემის კომპლექსური ანალიზისთვის აუცილებლობას წარმოადგენს სახელმწიფო აუდიტის ჩატარება. აუდიტის და დამოუკიდებელი ექსპერტიზების საფუძველზე, პირველივე ეტაპზე უნდა შეიქმნას საქართველოს საინფორმაციო-ფსიქოლოგიური უშიშროების სტრატეგია.

კვლევითი პროექტის ჩარჩოში ჩვენ ასევე ვისახავთ მიზნად სამშვიდობო პროცესის ეფექტურობის ზრდისათვის სხვადასხვა სამეცნიერო მიმართულებების სპეციალისტების ინტეგრაციას და აქტივიზაციას. სახელდობრ, ენათმეცნიერების როლი სამშვიდობო პროცესებში დღემდე განსაზღვრული არ ყოფილა.

განსაკუთრებულ ინტერესს წარმოადგენს პოლიტოლოგიების, ენათმეცნიერების, ფსიქოლოგიების და ისტორიკოსების ინტერდისციპლინური თანამშრომლობის ფორმატი.

კვლევის ჩარჩოში მიმდინარეობს „პარაზიტი“ ტერმინების ან ნეოლოგიური კონფლიქტების დადგენა და მათ მიმართებაში ალტერნატიული ტერმინების „მშვიდობის ლექსიკონის“ შექმნის პროცესი.

პოლიტიკური ფსიქოლინგვისტიკის შესაძლებლობები

ფსიქოლინგვისტიკა სწავლობს ადამიანის ენის, აზროვნებასა და ცნობიერებას შორის არსებულ ზეგავლენებს და კავშირებს.

ფსიქოლინგვისტიკა ფსიქოლოგიის და ლინგვისტიკის სინთეზს წარმოადგენს და ჩამოყალიბებულია როგორც მეტ-ნაკლებად გამოკვეთილი სამეცნიერო კვლევების დამოუკიდებელი მიმართულება. ფსიქოლინგვისტიკის ერთ-ერთი პრაქტიკული ამოცანაა პიროვნების ენის სტრუქტურის, მისი ცნობიერების და აზროვნების დაცვა გარკვეული საშიშროებებისაგან.

პოლიტიკური ფსიქოლინგვისტიკის ამოცანაა ვრცელი ჯგუფების პოლიტიკური უსაფრთხოების დაცვა. იგი უნდა განიხილებოდეს, როგორც ეროვნული უშიშროების სტრატეგიული სამეცნიერო რესურსი.

პოლიტიკური ნეოლოგიზმები

შესაძლო საფრთხეს წარმოადგენენ ჩვენს ენაში სხვადასხვა გზით შემოსული „ახალი“ ტერმინები – **ნეოლოგიზმები**.

"ნეოლოგიზმები არის ლექსიკური ერთეულები, რომლებიც მოცემულ ენაში გაჩნდა არაუადრეს ბოლო ათწლეულისა და მოლაპარაკეთა მიერ აღიქმება როგორც ახალი" (გამყრელიძე...2003: 388). [5]

ოქსფორდის ინგლისურენოვანი ლექსიკონის თანახმად (2003: 1179), ნეოლოგიზმი არის "ცოტა ხნის წინ გამოგონილი სიტყვა ან გამოთქმა, რომელიც შეიძლება იყოს ზოგადი გამოყენების პროცესში, მაგრამ ჯერ კიდევ არ არის მიღებული მთავარ ენაში. [11]

ნეოლოგიზმებისათვის ასაკობრივი ზღვარის დადგენა არაა კორექტული გამომდინარე იქედან, რომ მათი ენაში შეღწევა და დამკვიდრების პროცესი შეიძლება დროში იყოს განვლილი.

ნეოლოგიზმების მეშვეობითაც ხდება აღწერა, გააზრება და პრეზენტაცია სოციალურ-პოლიტიკური მოვლენების, მათ შორის – კომპლექსური კონფლიქტების.

ნეოლოგიზმების შემოსევა განსაკუთრებით ინტენსიურად ხდება რევოლუციების, ომების და სხვა ტიპის კატაკლიზმების და გარდაქმნების პერიოდში. ეს მუდმივი და შეუჩერებელი პროცესია. შესაძლებელი არის მხოლოდ მისი კორექცია და ისეთი „თამაშის წესების“ დადგენა, რომ ეს პროცესი ექვემდებარებოდეს მუდმივ დაკვირვებას და კორექციას. ამავე დროს უნდა აღინიშნოს, რომ ამ პროცესის იდეოლოგიური (ხშირად ნაციონალისტური) პრესი ინვესტს უკუშედეგს და ქმნის ახალი ტიპის საფრთხეებს – საპირისპირო, ვულგარული ლიბერალიზმის ღირებულებების დამკვიდრების და ამ სფეროზე ზეგავლენის უზრუნველყოფას. ასევე საფრთხეს წარმოადგენს უხეში ცენზურის სხვადასხვა ფორმა. ლინგვოლოგიის სხვადასხვა სახეობები და მათ შორის ნეოლოგიზმებთან ბრძოლა (ნეოლოგოფობია) ახდენს ამ პროცესის იდეოლოგიზაციას, რაც გამორიცხავს სამეცნიერო კვლევების და დემოკრატიული კრიტიკის საფუძველზე ამ პროცესის გონებრივი და რაციონალური მართვის საშუალებას.

ნეოლოგიზმი წარმოადგენს არამხოლოდ პრობლემას, არამედ ახალ გამოწვევებთან ბრძოლის სტრატეგიულ რესურსს. ახალი მოვლენები და ახალი პრობლემები მოითხოვენ ენათმეცნიერებისაგან ოპერატიულ რეაგირებას. როდესაც ეს არანაირად არ რეგულირდება, ჩნდება სპონტანური და შემთხვევითი პროცესები ან მიმდინარეობს მიზანმიმართული მუშაობა დაინტერესებული გარე ძალების მხრიდან.

ნეოლოგია

ნეოლოგიზმების კვლევები წარმოადგენს დიდ ინტერესს და ამას ემსახურება ენათმეცნიერების ისეთი მიმართულება, როგორცია **ნეოლოგია და ნეოგრაფია**. [5]

ქართველი მეცნიერი ბელიაშვილი წერს – „ნეოლოგია და ნეოლოგიზმები საყოველთაოდ გავრცელებულ პროცესს – ახალი სიტყვების შექმნას ან არსებული სიტყვებისათვის ახალი მნიშვნელობის მინიჭების პროცესს შეეხება. ენათმეცნიერებაში ფართოდ გავრცელებული მოსაზრებით, არსებობს ფორმისეული ნეოლოგიზმები და სემანტიკური ნეოლოგიზმები. ფორმისეული, ანუ ნეოლოგიზმები, რომლებიც გაჩნდა აქამდე არარსებული რეალიების გაჩენასთან ერთად მათი სახელდების მიზნით და სემანტიკური ნეოლოგიზმები, რაც უკვე არსებული სიტყვებისათვის ახალი მნიშვნელობის მინიჭებას გულისხმობს. ამ ორ ტიპს ემატა მესამე ტიპის ნეოლოგიზმებიც, ანუ ნასესხობები. ჟან-ფრანსუა საბლეროლი ნასესხობებს განიხილავს ნეოლოგიის მესამე ძლიერ მნიშვნელოვან წყაროდ“. [2]

ერთადერთი, რაც ამ განმარტებებში იწვევს ეჭვს, ეს არის ორი არათანაბარი რანგის ტერმინის პროცესად მოხეივება. „ნეოლოგია“ ნამდვილად წარმოადგენს პროცესს იმიტომ, რომ ინტელექტუალურ შრომასთან – მეცნიერულ კვლევებთანაა დაკავშირებული. ხოლო „ნეოლოგიზმი“ არის ნეოლოგიის კვლევის ობიექტი.

სხვა ქართველი ენათმეცნიერი ს. ღუმბაძე მართებულად გამოიყენებს ტერმინს „ლინგვისტური ნეოლოგია“. ეს გამომდინარეობს იქედან, რომ ტერმინი „ნეოლოგია“ გამოიყენება არამხოლოდ ენათმეცნიერებაში და შეიცავს სრულიად სხვა მნიშვნელობებს. [3]

როდესაც საკითხი ეხება პოლიტიკურ პროცესებს, ჩვენ განვიხილავთ უფრო ვიწრო კვლევების მიმართულებას – **პოლიტიკურ ნეოლოგიას (პოლიტიკური ნეოლოგიზმების კვლევებს)**, რომლის ინტერესსაც წარმოადგენს არამხოლოდ პოლიტიკური ნეოლოგიზმების მონიტორინგი, არამედ მათი წარმოშობის და ტრანსფორმაციის დინამიკა. **პოლიტიკური ნეოლოგია**, როგორც ტერმინი, საქართველოს სამეცნიერო დისკურსში არანაირად არაა წარმოდგენილი და თავისთავად თვითონ წარმოადგენს ნეოლოგიზმს. რუს სპეციალისტთა ნაშრომებში კი ამ მიმართულებით შეიმჩნევა გარკვეული აქტიობა. ამის მაგალითია ა.პ. მინიარ-ბელორუჩევას ნაშრომი. [12].

საინტერესოა, რომ ეს სპეციალისტი ასევე აქტიურად მუშაობს საინფორმაციო ომების ტექნოლოგიებზე და მისი ნაშრომი „საინფორმაციო ომების ტექნოლოგიები“ წარმოადგენს რუსეთის თავდაცვის პოლიტიკისთვის დიდ ღირებულებას. [13]

შეიძლება ითქვას, რომ თვითონ ტერმინი „ნეოლოგია“ წარმოადგენს ნეოლოგიზმს სამეცნიერო ენის სისტემასთან მიმართებაში იმიტომ, რომ როგორც სრულყოფილი მეცნიერება ჯერ არაა ჩამოყალიბებული. მნიშვნელოვანია, რომ იგი უფრო აქტიურად არის წარმოადგენილი რუსულ ენათმეცნიერებაში.

ნეოლოგიური კონფლიქტები

პოლიტიკური ნეოლოგიზმების, კვლევების საშიშროებების, შესწავლა და უშიშროების კვლევები განსაკუთრებულ ინტერესს უნდა წარმოადგენდეს.

პოლიტიკურ ნეოლოგიზმებში განსაკუთრებით მრავლადაა წარმოდგენილი ტერმინები, რომლებიც აღწერენ ერთი და იგივე პოლიტიკურ მოვლენას, მაგრამ სხვადასხვა პოლიტიკური მოტივაციით. ისინი პარალელურად ჩნდებიან კონფლიქტურ ენობრივ სივრცეებში და ებრძვიან ერთმანეთს. ამ შემთხვევაში ადგილი აქვს მათ შორის დაპირისპირებას. შესაბამისად, ჩვენ შეგვიძლია ვისაუბროთ კვლევების უფრო ვიწრო მიმართულებაზე, როგორცაა (რუსული ყაილით) – **პოლიტიკური ნეოლოგიზმების კონფლიქტოლოგია** ან (დასავლური ყაილით) – **კონფლიქტური პოლიტიკური ნეოლოგიზმების კვლევები**. ქართული ლექსიკონისთვის შეიძლება გამოვიყენოთ და დავამკვიდროთ ისეთი ცნება, როგორცაა **ნეოლოგიური კონფლიქტები**. ნეოლოგიური კონფლიქტი ესაა – განსახვავებულ ნეოლოგიზმებს შორის კონკურენცია, ბრძოლა და მცდელობა ენის სტრუქტურაში ადგილის დამკვიდრებისათვის.

თვით ამ სტატიას რომ დავაკვირდეთ და გავანალიზოთ, ჩვენ ნათლად დავინახავთ, რომ ქართულ სამეცნიერო ენაში შემოსვლისათვის მიმდინარეობს ბრძოლა დასავლურ და რუსულ სამეცნიერო ტერმინებს შორის. პრიმიტიული გადახრა ერთი მიმართულებით მხოლოდ ავებს ქართულ მეცნიერებას. აუცილებელია ამ პროცესის კონტროლი და მაქსიმალურად რაციონალური არჩევანის გაკეთება კონკრეტულ შემთხვევებში. და ეს ბრძოლა სამეცნიერო ენისთვის არ შემოიფარგლება მხოლოდ ამ კონფლიქტური წყვილით – „რუსეთი-დასავლეთი“. ქართული სამეცნიერო დისკურსი უნდა დაცული იყოს ამ საფრთხისგან და წარმოადგენდეს დამოუკიდებელ და აქტიურ პოლიტიკას საერთაშორისო დონეზე.

ნეოლოგიური კონფლიქტები აფხაზეთთან მიმართებაში

მეცნიერებმა ნებისმიერ სიტუაციაში უნდა მოახდინონ დროული რეაგირება და შეარჩიონ შესაბამისი ტერმინები, რათა მოხდეს მოვლენების და პროცესების ადეკვატური, არადეფორმირებული აღქმა და აღწერა. მაგალითად, ის რაც ხდება ბოლო 30 წლის განმავლობაში აფხაზეთის გარშემო, ჩვენ უნდა აღვნიშნოთ რაიმე ტერმინით. სამეცნიერო, მედია და პოლიტიკურ დისკურსებში ამისთვის გამოიყენებულია შემდეგი ტერმინები: „აფხაზეთის კონფლიქტი“, „კონფლიქტი აფხაზეთში“, „კონფლიქტი აფხაზეთში, საქართველო“, „აფხაზეთის ომი“, „ქართულ-აფხაზეთური კონფლიქტი“, „ქართულ-რუსული კონფლიქტი“, „საქართველო-რუსეთის კონფლიქტი“ და ა.შ. [6].

„27 სექტემბერი“, მოსახლეობის ერთი ნაწილისათვის ნიშნავს „სოხუმის დაცემის დღეს და ტრაგედიას“, ხოლო მოსახლეობის მეორე ნაწილისათვის – „სოხუმის გათავისუფლების დღეს და სიხარულს“.

ანუ მას აქვს განსხვავებული კონოტაციები. წინა მაგალითისგან განსხვავებით, აქ ერთი ტერმინი ემსახურება ორ ინტერპრეტაციას, ანუ ადგილი აქვს კარგად გამოკვეთილ ორმაგ კონფრონტაციული ხასიათის კონოტაციას.

მოსკოვის პროპაგანდისტის მისაღები იყო, რომ წარმოედგინა ეს კონფლიქტი როგორც „საშინაო კონფლიქტი“ „აფხაზებსა“ და „ქართველებს“ შორის, ხოლო თბილისისთვის – როგორც „საერთაშორისო კონფლიქტი რუსეთსა და საქართველოს შორის“. ეს სჭირდებოდა მოსკოვს იმისთვის, რომ გაემტკიცებინა თავისი, როგორც საერთაშორისო მედიატორის, როლი. მაგრამ, 2008 წლის შემდეგ მოსკოვი ცდილობს წარმოადგინოს ეს კონფლიქტი როგორც ორ დამოუკიდებელ სახელმწიფოს – აფხაზეთსა და საქართველოს შორის, ანუ – როგორც „საერთაშორისო კონფლიქტი“, ხოლო საქართველო ცდილობს დაამტკიცოს რომ ესაა კონფლიქტი „საქართველოსა და რუსეთის ფედერაციას შორის“. ამ შემთხვევაში რუსეთმა ჩანაცვლა „მედიატორის“ როლი ახალი როლით – „იგი იცავს მცირერიცხოვან აფხაზ ხალხს ქართული აგრესიისგან“. ამისთვის მან გამოიყენა საერთაშორისო სამართლის ჩარჩოში არსებული ტერმინი – „იძულება მშვიდობისათვის“. გაეროს უშიშროების საბჭო წევრ-სახელმწიფოებს ანიჭებს უფლებას გამოიყენოს ყველა საჭირო საშუალება ან მიიღოს მშვიდობის დარღვევის საშიშროების წინააღმდეგ სერიოზული ზომები, ძალის გამოყენების ჩათვლით, რათა გადამწყვეტილ იქნას შეიარაღებული კონფლიქტი [1].

არც სამეცნიერო და არც ზოგადად პოლიტიკურ დისკურსში არაა საკმარისად წარმოდგენილი აფხაზეთის „გახლეჩილი საზოგადოების“ ორ ნაწილს შორის არსებული კონფლიქტი, ანუ აქტიურად არ განიხილება „აფხაზეთის შიდა კონფლიქტი“. ასევე ჩვენ ვცდილობთ ვისაუბროთ „მოლაპარაკებების პროცესების დემოკრატიზაციაზე“ და კონფლიქტის მხარეების თანაბარ ჩართულობაზე მოლაპარაკებების პროცესში [4].

თბილისის პოლიტიკურ დისკურსშიც კონფლიქტი წარმოდგენილია როგორც „ეთნიკური“ კონფლიქტი აფხაზებსა და ქართველებს შორის. ამ პრობლემას ჩვენ დავარქვით „კონფლიქტის აღქმის პრიმიტივიზაციის პრობლემა“. სახელდობრ, ამ პრიმიტივიზაციის ეთნიზირებული ფორმა, ანუ „კონფლიქტის აღქმის ეთნიზაციის პრობლემა“ [7].

გამომდინარე იქედან, რომ ზემოთ ჩამოთვლილი ვარიანტები წარმოადგენენ პროპაგანდისტულ კლიშეებს და არ ემსახურებიან კონფლიქტის მოგვარებას, ჩვენ შემოვიღეთ ახალი ტერმინი – „მრავალნახ-ნაგოვანი კონფლიქტი“, ანუ – მრავალკომპონენტიანი კონფლიქტი. შესაბამისად, განვიხილავთ აფხაზეთის კონფლიქტის კომპლექსურ სისტემას, რომელიც შედგება სხვადასხვა ტიპის კონფლიქტისგან [8]. ამავე წიგნში დაფიქსირდა ისეთი ახალი ტერმინები, როგორცაა „ფსევდოკონფლიქტი“ და „კვაზისამშვიდობო პროცესი“.

თვით ტერმინი „აფხაზი“ (ერთი შეხედვით არანაირად არაა ნეოლოგიზმი), დღეს წარმოდგენილია პოლიტიკურ დისკურსში სხვადასხვა კონოტაციით. ერთი ნაწილისთვის იგი გაიგივებულია ტერმინ „აფსუასთან“, მეორე ნაწილისთვის ის ნიშნავს „აფსუების და მეგრელების გარკვეული ჯგუფის ერთობლიობას“, ხოლო მესამე ნაწილისათვის იგი ნიშნავს ზოგადად აფხაზეთის მოსახლეობას. ეს ტერმინი ასევე კონფრონტაციაშია ტერმინთან „აფხაზეთელი“ [6].

ნეოლოგიური კონფლიქტების აღწერისათვის ჩვენ იძულებულნი ვართ შემოვიტანოთ სხვა ახალი ნეოლოგიზმები. მაგალითად, „ტერმინის ოკუპაცია“. „ტერმინის ოკუპაცია“ აღწერს იმ ვითარებას, როდესაც ნეოლოგიური კონფლიქტის ერთ-ერთი მხარე იპყრობს ტერმინს და მოიხმარს მას თავისი ინტერესებიდან გამომდინარე. ეს ბრძოლა შეიძლება საუკუნეები გრძელდებოდეს.

მაგალითად, პოლიტიკურ რეალობაში მოხდა ტერმინ „აფხაზეთის“ ოკუპაცია. აფხაზეთს პოლიტიკურ ასპარეზზე დღეს უფრო წარმოადგენენ „სეცესსიონისტები“ ვიდრე „იუნიონისტები“. ეს ორი ტერმინიც ჩვენ მიერ არის შემოტანილი სამეცნიერო პოლიტიკურ დისკურსში [9].

ის, თუ როგორი აზრი და როგორი ტერმინი დამკვიდრდება, განაპირობებს განწყობას საერთაშორისო დონეზე. ამიტომ კონფლიქტში ჩართული მხარეებისთვის მეტად მნიშვნელოვანია ამ თვალსაზრისით საკუთარი პოზიციების პოპულარიზაცია და ეს საინფორმაციო-ფსიქოლოგიური ომების ტექნოლოგიურ საფუძველს წარმოადგენს.

ამავე დროს არსებობს პოზიტიური გამოცდილებაც. მაგალითად პრაქტიკაში შემოვიდა კომპრომისული ტერმინების მოძიება და დანერგვა. ქალაქის სახელწოდება „სოხუმი“ სეცესსიონისტებისათვის მიუღებელია და ისინი ხმარობენ ტერმინს „სუხუმი“. სამეცნიერო, საექსპერტო დისკურსში გაჩნდა

კომპრომისული ვარიანტი „სუხუმ/სოხუმი“. მაგრამ მისი შესაძლებლობა შეზღუდულია და იგი მოუხერხებელია უღერადობის თვალსაზრისით.

პოლიტიკური ნეოლოგიზმები სამეცნიერო დისკურსში

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში სამეცნიერო მუშაობა აფხაზეთის კონფლიქტის შესახებ საკმაოდ აქტიურად მიმდინარეობს, ნაშრომთა უმრავლესობა ქართულ ენაზეა შესრულებული. რეალური პოლემიკის სივრცე კი რუსულ და ინგლისურ ენებზე მიმდინარეობს. რუსეთის ფედერაციას სამეცნიერო ნაშრომების არაერთი (ოფიციალური და არაოფიციალური) ელექტრონული ბაზა აქვს და ამ ბაზაში საკმაოდ ადგილი ეთმობა აფხაზეთის შესახებ შესრულებულ ნაშრომებს. ამის მაგალითია საძიებო სისტემა DiserCat [14] და რუსეთის სახელმწიფო ბიბლიოთეკის დისერტაციების ფონდი [15].

სამწუხაროდ, საქართველოს მსგავსი არაფერი აქვს. ეროვნული პარლამენტის ბიბლიოთეკაში არსებული მონაცემები არაა სრულყოფილი და არ არსებობს ელექტრონულ მონაცემთა ბაზა. აღარაა საუბარი ინგლისურ თუ რუსულ ენებზე სათანადო ლიტერატურის არსებობაზე. მკვლევარს, რომელიც მუშაობს ამა თუ იმ თემაზე არ აქვს შესაძლებლობა იქონიოს სრული ინფორმაცია ამ სფეროში ჩატარებული სამეცნიერო კვლევების შესახებ. ბუნებრივია, ასეთი ტიპის დამოკიდებულება არ იძლევა იმის საშუალებას, რომ საქართველომ სამეცნიერო არენაზე კონკურენცია გაუწიოს პოლიტიკურ ოპონენტებს.

ამ თვალსაზრისით მეტად დიდ ინტერესს იქნის პოლიტიკური ნეოლოგიზმების განვითარების დინამიკა აფხაზეთის საკითხთან დაკავშირებით. ბუნებრივია, რომ რუსულად გამოცემულ ნაშრომში არსებული ინფორმაცია უფრო მარტივად მოხვდება უცხოელი მკვლევრების ინტერესთა არეალში, ხოლო ქართულ მასალასთან წვდომა, ფაქტობრივად, მათთვისაც შეუძლებელია. ეს კი ნიშნავს იმას, რომ ციტირების პროცესში პოლიტიკური ნეოლოგიზმები რუსული საინფორმაციო სივრციდან უფრო სწრაფად და ეფექტურად აღმოჩნდებიან მსოფლიო საინფორმაციო პოლიტიკურ სივრცეში.

დამოწმებული წყაროები და ლიტერატურა

1. ამირანაშვილი გივი, სამშვიდობო ოპერაციები, როგორც საერთაშორისო მშვიდობისა და უსაფრთხოების ერთ-ერთი საშუალება //ალმანახი №9, [საერთაშორისო სამართალი],- საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია,-თბ.,- 1999;
2. ბელიაშვილი თინათინ, „ნეოლოგიზმების ფუნქციონირება ფრანგულ და ქართულ მედია დისკურსში“ – ინტერნეტ-გამოცემა „სპეკალი“ – <http://www.spekali.tsu.ge/index.php/ge/article/viewArticle/9/83>;
3. დუმბაძე სოფიო, „ლინგვისტური ნეოლოგია და ოკაზიონალიზმების ფუნქციონირება ინგლისურ და ქართულ ენებში – ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაცია სპეციალობა-ლინგვისტიკა სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ასოცირებული პროფესორი ნინო არაშიძე;
4. „დემოკრატიული ღირებულებები და სამოქალაქო საზოგადოების როლი მოლაპარაკებების პროცესების ეფექტურობის ზრდისათვის“ (2005) SCIRS/HCA. Fridrich Ebert Stiftung.2005;
5. კილანავა მ., უახლესი (2010-2013წ.) პერიოდის ქართული მასმედიის ენობრივი სურათი და მასთან დაკავშირებული თარგმანის პრობლემები, საქართველოს საპატრიარქოს წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის ქართული უნივერსიტეტი სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ფილოლოგიის დოქტორი, ნათია ამირეჯიბი თბილისი 2014 <http://www.nplg.gov.ge/dlibrary/collect/0002/000773/Kilanava%20M.pdf>;
6. რუსეკვი ა., „აფხაზეთის კონფლიქტი აფხაზეთის კვლევების (აფხაზეთმცოდნეობის) კონტექსტში – ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის მაჯნე. 2019;
7. რუსეკვი ა., კონფლიქტების ქრონიკული მოუგვარებლობის ფსიქოლოგიური საფუძვლები, 2013 (შავი ზღვის სამშვიდობო ქსელის ბიულეტენი);
8. რუსეკვი ა., „ფსევდოკონფლიქტები და კვაზისამშვიდობო პროცესები კავკასიაში“. 2009;
9. რუსეკვი ა., ო. დორახინა, „სეცესიონიზმი და უნიონიზმი საქართველოში“ (დანის დევნილთა საბჭოს დაკვეთით) – „Secessionist and Unionists of Georgia: the way from intercommunity dialog to nationwide consent“, 2006;

10. "საინფორმაციო აგრესია და მასთან ბრძოლის მეთოდები" (კვლევა დაფინანსებული საქართველოში ჰოლანდიის საელჩოს მიერ) – "Informational aggression and methods of resistance to it, „Georgia: informational threats and security issues, 2009;
11. Oxford Dictionary of English (2003) Great Clarendon Street, UK: Oxford University press;
12. Миньяр-Белоручева А.П., К ПРОБЛЕМЕ СОЗДАНИЯ ПОЛИТИЧЕСКИХ НЕОЛОГИЗМОВ, Вестник ЮУрГУ, № 25, 2012 С..32-37;
13. Миньяр-Белоручева А. П. Технологии информационной войны // Военно-гуманитарный альманах: Лингвистика. Коммуникация. Перевод. Материалы XI Международной научной конференции по актуальным проблемам языка и коммуникации. Военный университет. 30 июня 2017 г. — Т. 2 из *Выпуск 2*. — ИД "Международные отношения" Москва, 2017. — С. 251–259;
14. <https://www.dissercat.com/search?page=3&q=%D0%B0%D0%B1%D1%85%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D1%8F>;
15. Фонд диссертаций, <https://www.rsl.ru/ru/about/funds/disser>.

ალექსანდრე რუსეცკი

ნეოლოგიური კონფლიქტი, როგორც აფხაზეთის კონფლიქტის კომპლექსური სისტემის კომპონენტი

რეზიუმე

სტატიაში წარმოდგენილია აფხაზეთის კონფლიქტის კომპლექსური სისტემის ლინგვისტური კომპონენტი. კვლევის მიზანს წარმოადგენს ენათმეცნიერების და ფსიქოლოგიების აქტიური ჩართვა სამშვიდობო პროცესებში და თვით ამ პროცესის საინფორმაციო-ფსიქოლოგიური უსაფრთხოების ხელშეწყობა. ყურადღება გამახვილებულია პოლიტიკური ტერმინოლოგიიდან და სახელდობრ ნეოლოგიზმებიდან მომავალ საფრთხეებზე. შემოღებულია ნეოლოგიური კონფლიქტის ცნება და წარმოდგენილია მისი ზოგადი ანალიზი სამეცნიერო და პოლიტიკურ დისკურსში.

Alexander Rusetsky

Neological conflict as a component of complex system of Abkhazian conflict

Summary

The article presents a linguistic component of the Abkhaz conflict. The purpose of the study is to actively engage linguists and psychologists in peacekeeping processes and to promote information-psychological security of the process itself. Emphasis is placed on future threats from political terminology and particularly neologisms. The notion of neological conflict is introduced and a general analysis of it in scientific and political discourse is presented.